

Turai Kamil

Apoteózis

a szellememmel tartok össze mindent

a szellememmel igenelem Istent
a szellememmel tiltom a gyönyört

a szellememmel dícsérem a kört
s a szellemem fog majd a sírba vinni
a szellemben nem szűnök soha hinni

a szellemmel vonszollak ide téged
szellem szavára érem el a véget
lepedő nélkül láthatatlan csendben
fellegként száll felettünk el a szellem

az anyagsemmi sötétjébe esve
felolvad mint vallomásban az eszme
a szellememmel rajonglak körül
szellememnek a szellemed örül
a képek könnyen elszivároghatnak

de mögöttük ott leng a láthatatlan
ésszel felfoghatatlan tiszta lényeg
szellem nélkül nem is szerethetnélek
belezavar az Isten a pokolba
hogy az ember önmagát káromolja
lehántva magáról a ronda héjat

szellemet váltson: megváltót és újat
s hagyatkozzon a fényes semmire
mely semmi: de a mindenség szive
nincs állaga-formája és színe
nem hasonlíthat soha semmire
csak Istenre: aki sóvárgó szellem
s beteljesíti küszködő szerelmem

Magyar Kálvária I.

beszorítanak beteg szó-szobába

betonszobrokat olvasztanak bennem
betűszokatlant olvasnak belemből

beszorítva szokások börtönébe
szó-lasszóval istállóba befogva
szorongok örvények szobrába öntve

szabad lélegzetem kihalt belőlem
betegszobámban lézengek borongva
betűoszlophoz kötözve jajongok
könnyörtelen kínokba betonoznak

őrülten Jahve-köldökben örvénylek
őrül bennem a malomkő-jajongás
kötelességem őrhelyén bolyongok
kötelek között örömhírt hiánylok
hiáavalóság-kártyába osztva

káromlás hídján bordó vélemények
hiány-ajtót nyitnak káosz-bokorra
véletlen kátyújában botrány-hidrát
hitelenség vérengző borzadályát
véttelenek boldogságát kárhoztatva
végzet-ajándékot Káin-botoznak

szabad lélegzetem kihalt belőlem
őrül bennem a malomkő-jajongás
szorongok örvények szobrába öntve
beszorítva szokások börtönébe
őrülten Jahve-köldökben örvénylek
kötelességem őrhelyén bolyongok
betűszokatlant olvasnak belemből

Az őshagyomány titkaiból

Isten meg akar tisztítani ezért tűzzel szentel meg
csakis a szenvedésen keresztül ismerheted meg a csoda-szerelmet
s van-e szerelem mely itt a földön nem reménytelen?

az igazi ígázat emberentúli és esztelenül személytelen
hiszen azért buktunk ide a sötét anyagba le
hogy általunk aranyos nyárrá váljon Saturnus tele

ezért vedd természetesnek életedben a csapássorozatot
mennél átláthatatlanabb az éj csillagkoronád annál szebben ragyog
fogadd el az álnok árulást a gyűlölettel gyilkosságot
értsd meg! más bűne még soha senkinek nem ártott

ha bele nem egyezett ha hasonlóképpen nem lett vétkes
árnya se férközhetett az idegen gonoszságnak árva szívéhez
mivel védi az ártatlant tigrisanyánál elszántabban az Isten
senki sem kell hogy Istenen kívül sebeiden segítsen
aki sebez be is kötöz: büntetésében lobban a bűbáj

s amibe tegnap belesajdultál holnapra már nem fáj
holnapután pedig irgalmas szépséged révén sebez az Úr
s így végtelen nyársként ezer vérző szíveket egybe-szúr
míg meg nem érted meg nem éled a Mindenható akaratát
ne keresd az időbeliben az örökkévaló hazát!
máshol van az! halálon s életen túl a feledés titkaiban

ha messze elhagyod magad mögött akkor bukkansz rá: itt van!
az örült reszketés hidegrázását gyógyítja mennyei nyugalom
mindent magad körül forgatsz mint a mágneses imamalom
felrebben elrothadt arcodról az elhamvadt főnix tűzmadara
felrobban elposhadt harcodból az elnyamvadt főn-szél szűz vihara
s ott állsz magad-helyett az üdvösség kristály szobra gyanánt
betöltve fénnel a teremtést szerelemmel az Őshagyományt !

Seléndy Balázs

Tengeren

A tengerben a dolgok csak egyszerűen: léteznek. Meztelenek, egymástól különbözők, csinálják dologszerű dolgaikat, mintha senki és semmi más nem lenne jelen.

Egyszer csak jön ez a törpe agyag-istenség pirinyó kis fahajójában. Nagyon vigyáz, hogy a vízcseppek ne érintsék (a víz nem jó az agyagnak), de az evezőket nagy elhatározottsággal kezeli. Világos, hogy egy bizonyos pont felé igyekeznek, ahogyan az óriási csillogó felületet nézi, ahol minden csillámló visszfény éppen olyan, mint minden másik, mindegyik az ég felé verődik. Miután megtalálta azt a helyet, ahová menni akar, vitorlát húz fel, mert most már van szél, és a hajó peremére hajol, hogy a dolgokat szemrevételezze.

Azok csinálják azt, amit mindig csináltak, ügyeik csak őket illetik. Amint a pirinyó agyag-isten, aki önmaga is csak egy dolog, nézelődik, felfedezi a dolgok között a rendet. Ezek után pillantása lábai közé esik, és felfedezi azt, amit ő alkotó impulzusnak nevez, egy nagyon nagy név egy nagyon kicsi valamire.

Miután elhatározta, hogy van rend a dolgok között és miután megtalált, alkotó impulzusát, most nekiáll alkotni: egy még többszörösen nagyobb név. Méretekről nincs fogalma, amikor a köldökére néz, mást nem lát, a köldök éppen akkorának látszik, mint a tenger.

Ezzel foglalkozik egy ideig. Aztán, minden különösebb ok nélkül, jön egy hullám, valamivel nagyobb, mint a többiek, és átfrocsköl a hajon és az istenségen. Az agyag elmállik, a hajó, megtelve vízzel és sárral, süllyed oda, ahonnan tovább süllyedni már nem lehet.

A tenger és a dolgok maradnak. A szél elnyugszik, a hullámok kisimulnak, és a csillogó felület visszaküldi a nap hibátlan tükörképét.

Nem történt semmi.

Ó, nem

Ó, nem, mi már nem szeretkezünk. Megosztozunk a fejünk feletti tetőn, a konyhán, ahol együtt eszünk, vitatkozunk a nagyfontosságú, művészetet, politikát, helybeli pletykát illető dolgokról, satöbbi. Egyikünk a vászon, a másik a vázlat, csak az történik meg, amit a vázlat akar, és a vázlat soha nem mondja: menjünk a hálószobába, kívánlak téged, csak téged kívánlak. Nincs festmény.

Száraz, mint a Szahara, tikkasztó szelekkel, jeges éjszakákkal. Ki akarna itt élni? Ki él itt?

Mi.

Ego

Vagy azért van ez, mert az evidens elkerüli figyelmünket? A világ engem 'gyógyítónak és vigasztalónak' könyvel el, ezzel foglalkozom hosszú évek óta, szeretek ezzel foglalkozni, és elég jó vagyok ebben a szakmában. Ami hiányzik belőlem, az az alázat, amivel el tudnám fogadni életemet. Nem tudok és nem is akarok azonosulni azzal, amivel hivatalosan vagy hivatalon kívül töltöttem az időmet.

Az Én milyen nyomorult járom... A lény többi része sokkal kiterjedőbb, sötétebb, sokkal életteljesebb, hömpölygő, mint a tenger viharos egek alatt, horizontja elvész a végtelenben...

Elhatározta

Elhatározta, véglegesen, hogy a tőle különböző emberek túl buták ahhoz, hogy velük szóba állhasson. Ha valamilyen esemény vagy az emberek maguk arra kényszerítették, hogy belássa, valakivel mégis kell beszélnie, úgy találta, hogy azok, akik nem voltak buták, túl sokat foglalkoztak önmagukkal, túlságosan fönt hordják az orrukat ahhoz, hogy képesek legyenek őket elviselni. Ugyanakkor panaszkodott, hogy egyedül érzi magát, hogy az emberek nem szeretik, és nem érti, miért.

Ma reggel hirtelen

Felteszem, ez megesik mindenkivel. Egy bizonyos időpont után arra kezdesz gondolni, hogy hát igen, nem lehet tovább tagadni, öregszel. Ez elég sokáig tart, a valóságban évekig, de végül is, bum! az átmeneti periódusnak vége, megérkeztél: most már öreg vagy! Öreg. Ez nem nagyon tűnik lehetségesnek, mások lesznek „öreges”, te...hát, izé, te változol, te...Nem, egy rövid szó jól szolgál, az a szó, amit elmédben még formálni sem akarsz, az amelyik a torkod átmérőjét egy szalmaszálhoz hasonlóra szűkíti, négy betű, ö...r...e...g. Öreg.

Hát ma reggel, felkelés és valami idővesztő vacakolás után borotválkozásra kényszerülve a tükörbe néztem, és rádöbentem, hogy megérkeztem én is.

Nem szédültem, nem ájultam el, nem lettem beteg, tisztában voltam azzal, hogy ez a nem nagyon egyedülálló felfedezés esedékes volt, de világossá vált előttem, hogy a helyzet valóságát el kell fogadnom, szembe kell vele nézmem, és el kell döntenem, mit csináljak vele.

Néhány, a huszadik század elején és közepe táján élő magyar költőre gondoltam, akik panaszkodni kezdtek ötvenöt-hatvan éves korukban, hogy ők öregek, életük órája majdnem az utolsót üti. Mark Twain élete hatodik évtizedének végén mondta, beszélve magáról, mintha hajó lett volna: „Hetven éve a tengeren, beállítva hazafelé”. Milyen vonzó módon fejezi ki magát.

Én egy kicsit hetvennégy éven felül vagyok, nem érzem azt, hogy életemnek vége, de... de mit érzek, pontosan?

Az első és legfontosabb dolog, amely tudatossá válik bennem, az a sürgősség érzése. Idővesztegető napjaimnak befellegzett, pontosabban befellegzettnek kellene lenniük. Eddig úgy mozogtam a világban, mintha időmilliomos lettem volna. Most tudom, intellektuálisan tudom, hogy nem vagyok az. Azt szeretném, hogy ez az intellektuális belátás életmódommá váljon, hogy életem Kipling szavait érvényesítse: „Ha a komor perc hatvan pillanata/ egy távfutás neked, s te futsz vígan...” Nem rabszolgamunkára, vagy erőltetett szórakozásra gondolok, de arra, hogy úgy költsem el az időmet, hogy amikor az órák üt, ne érezzem azt, hogy elherdáltam.

„Ars longa, vita brevis”, Hippokratész első aforizmájának latin fordítása: „a művészet hosszú, az élet rövid”. Művészet... Művészet, így értelmezve, minden ami nekünk a beteljesülés érzését adja, ha azon dolgozunk, és olyan gyönyörűvé tesszük, amennyire erre képesek vagyunk. Egy nő vagy férfi szerelme, gyermekek, emberek szeretete általában, könyvek, munka, tudomány, szépség... a definíció attól függ, hogy kik vagyunk.

Tudjuk, hogy az időt nem fecséreljük el, mert boldogak vagyunk. Egyszerűen boldogok, az ártatlanság boldogságával, a jól elvégzett munka bizsergő fáradságával, annak a rendíthetetlen ténynek elismerésével, hogy akármennyire is felnyitjuk magunkat, nem vagyunk képesek a világ összes ajándékát tartalmazni, tehát örömet találunk abban, ami előttünk van, amit tudunk tartalmazni.

Igen, arra kell figyelnem, ami engem boldoggá tesz – és nem azokra az óriási mennyiségű dolgokra, amelyek nekem nincsenek, vagy amelyek beborítják vagy beboríthatnák égboltomat. Túl sokáig voltam bűnös ebben, most, hogy tudom, nincs sok időm, meg kell változtatnom álláspontomat, meg *akarom* változtatni álláspontomat, ahonnan nézem a világot.

Világossá válik előttem, hogy ezen a sürgősségi érzésen kívül mást nem nagyon érzek. Betegségeim, korlátozásaim... mi velük? Volt ilyesmim régebben is, most több van. Amit elvesztettem? Mit vesztettem el? Amit valóban birtokoltam, ma is az enyém, csak figyelnem kell rá, minden más délibáb volt. Úgy látszik, nem vagyok képes szomorkodni azon, hogy öregszen, hogy öregedtem, hogy öreg vagyok. Sok valakim van, akiket látogatnom kell, sok elvégezni való dolgom van, sok mindenem van, amiben örömet találok, sok dolgot kell mélyen megtapasztalnom. Sietek... Boldog vagyok.

A leggazdagabb amerikai

Az ki?

Az én vagyok. Pontosabban mi vagyunk azok, mi, a bevándorlók, akik a zászlóra fel-
esküdtünk.

Neked szerencséd van, te tudod, ki vagy. Te itt születted, s az a történet kezdete és vége. Az lehet, hogy te nem választottad szülőhelyedet, de az tény, hogy te itt születted, tehát amerikai vagy változatlan, nemzetiséged kérdése itt kezdődött, és itt lett eldöntve.

Na, képzeld el, mi is amerikaiak vagyunk, de nemzetiségünk nem itt kezdődött, a kérdést nem lehet ilyen egyszerűen megválaszolni.

Mi más helyről indultunk. Én Magyarországról. Én sem választottam azt a helyet először személyesen, de, legalább is egy ideig, nagyon szerettem ott élni. Elég kicsi voltam akkor. De később a dolgok megcsavanyodtak, nagyon boldogtalan lettem, végül is az ég elfeketedett, a levegő megtelt fenyegetéssel: el kellett mennem. Így kezdődött az én históriám.

„Nem vagyok képes és nem is akarom örökségem egyetlen porcikáját magam mögött hagyni; szerencsére az amerikai zászlóra való feleskivésem ezt nem kívánja meg tőlem.”

Ezt egy volt középiskolai osztálytársamnak írtam, aki az USA-ban él, és aki múltjával teljesen szakított, és tud így boldog lenni, legalább is azt mondja.

Ha nem tettem volna valami hasonlót jómagam is, jogom lenne ítélkezni. De nézd, mit csináltam.

Attól a pillanattól kezdve, hogy az országot elhagytam, nekiálltam kivetkőzni a múltamból. Első állomásom Belgium volt. Nagyon gyorsan megtanultam franciául, kerültem honfitársaimat, és elég hamar azt képzeltem, hogy valami titkos módon a valóságban francia vagyok. Az egyetemen szorgalmasan tanultam, orvos akartam lenni, el voltam foglalva, szerelmes lettem... Nem gondoltam, hogy elvesztettem valamit.

Később újra el kellett mennem. Az Amerikai Egyesült Államokat választottam. Itt kellett az orvosok, itt akartam letelepedni.

Le is telepedtem. És folytattam a vetkőzést. Repülni akartam, magasra, világos, hogy ki kellett dobnom a ballasztot léggömböm kosarából – és ki is dobtam.

Emlékszem, mikor otthonról eljöttem, súlyos voltam. Volt bennem anyag. Szilárd voltam, ha megérintettél, érezhetted, hogy kőkemény voltam. Azt hittem, hogy francia és angol jelzőimmel, képzeteimmel, szavaimmal, kultúrafoszlányaimmal alig változtam, talán még több is lettem, mint voltam, amikor elindultam.

De egyszer tükörbe néztem, és jaj! Csak magam halvány sziluettjét láttam, önmagam kísértetét! A mellkasomhoz nyúltam... és a kezem keresztülment azon, amiről azt hittem, hogy én voltam...*én, mint én, megszűntem lenni!*

Mit csináltam, édes jó Istenem, mit csináltam? – jajgattam. Aztán leültem, összeros-

kadva a felismerés súlya alatt. Igen. Amiről azt gondoltam, hogy ballaszt volt, az volt a kincsem. Hogy magasabbra tudjak repülni, kidobtam magamból azt, ami a legfontosabb volt, a lényegemet, azt, ami engem erőssé és szilárddá tett, amit az emberek meg tudtak szeretni vagy gyűlölni: kivettem önmagam magamból, minden ok nélkül.

„Szerencsére az amerikai zászlóra való felesküvésem ezt nem kívánja meg tőlem” – írtam. Ezt nem jól írtam. A zászló ennek éppen az ellenkezőjét kívánja meg tőlem. Az otthonért, amit nekem adott, kívánja cserébe kultúrámat, az én különleges gondolkodásmódot, szóképeimet, nyelvem mérhetetlen kincseinek azt a részét, amit át tudok ültetni az itteni földre. Megkívánja tőlem, hogy én legyek én, teljes egészemben, mert engem hozzá akar adni a világ minden részéről érkezett csillogó ékszereinek óriási távához: éppen ez a változatosság az, ami őt nagygyá és egyedülivé teszi.

Amikor kivetkőztem múltamból, amikor a magam akaratából elvesztettem önmagam, nem csak magamtól vontam el a lényegest, de károsítottam azokat, akik tőlem származnak, akik utánam jönnek, és károsítottam az országot, amely kész volt engem befogadni. Az országot, amely csak azt kérte tőlem, hogy dolgozzak erőm szerint, legyek becsületes és maradjak hű önmagamhoz.

Itt az idő jóvátételre. Azon már munkálkodom jó ideje, dolgozom rajta keményen. Ha mélyen magamba nézek, látom, hogy sok adnivalóm van, és, csodák csodája, minél többet adok tovább távoli kincseimből, annál több marad itt számomra.

Kerék Imre

Emlékszik ránk még?

„hol esdekeltem kétszázézer
évvel azelőtt, testedért, hiába –”
(*Jékely Zoltán*)

A hegyen barangoló ősz szele
hervadozó illatokkal
és szerteszét széledező
síri hangokkal tele –
talán emlékszik ránk még,
ha mi már nem leszünk,
csak bakacsinfekete páros árnyék?

Azután annyi sem,
mint égbe-tűnő vadlibák
szívszorító, távolodó sírása
a pókhálós egen,
s rozsdálló lombok
múlékony rezzenései? –
A földi éónok során
ide-oda tengődő kósza
lélekké kopárodva,
bennünket már nem érint
a nagy Időfolyam
viharos örvénylése, sodra?

A kövek sem rögzülnek végleg a földbe,
régi s új nekropoliszok egymásra növe
rétegzetten, már alig állják
a múlás vágatató lovasrohamait,
míg sokasodnak napra-nap
az elpusztítottak, szegények, árvák;
s ha majd a Földet vak erők taszítják
távoli bolygók forgó úrszelébe,
elegyítve más csillagok
ömlő fény- és hőzáporával:
ki sejti akkor,
hol esdekeltem
kétszázézer évvel azelőtt,
testedért, hiába –
és te magamra hagytál
az örök űri-hideg éjben,
hogy ittvoltom emléke is
teljesen semmivé enyészzen?

Két magyar poéta

Virág Benedek és Kosztolányi Dezső szellemének

Hadd idézlek, örökifjú poéta,
mint te a jó Virág Benedeket,
kihez ellátogattál volna néha,
mormolni ó és újabb verseket;
égettbor mellett böngészgetve párban,
ízelve egy dal rímét, ritmusát;
magyar zengésű sorok dallamában
dicsőítve szerelmet és hazát...
A bölcs öreg szeretett volna téged,
dehát nem egy században éltetek,
így a találka semmivé enyészett,
édes szülője csak a képzelet. –
Mégis: így látlak együtt, egy időben
benneteket, csillagzó fényjelek! –
S éledeznek tűnt szépségek virányi –
s egy tőn két hajtás: VIRÁG s KOSZTOLÁNYI.

(Őszike)

Arany János és Weöres Sándor szellemének

Fénylik az ég csillagmiriádja,
emberi szem soha át nem látja,
 ha rajtuk szerte kalandoz:
kevés hozzá a szemmérték,
a tekintet csak egy részét
 foghatja be ahhoz.

Közöttük forog a Föld pörögve;
virág nyit, eső, hó hull a rögre,
újszülött sír, vénnek halnak,
s e világot véges-végig
kizsarolják, felemésztik
 burjánzó hatalmak.

Félszáz évünk ha jut a Kaszásnak,
úgy elhordja, mintha gabonákat:
asztagokat halmoz össze,
sürgölődik egyre-másra,
szekerekre föl villázza
 már kévékbe kötve.

Ó-temető, borongós ég alja.
Tompán kondul a falu harangja.
Görbe kőszent posztol állva,
Köntöse fagyottan leng-lóg,
s oly üres a tarisznyája,
 mint az ónszín mennybolt.

Káliz Sajtos József

Nem halkuló ének

Nagy László köszöntésére

Dalod nem halkul. Kilencven éve
elindultál a szakadékok mentén,
nagy messziről a létbe közeledvén,
s szárnyas ló vett föl gyöngy-gerincére.

Nem volt fogódzód, csak a sörénye...
S legbelül egy dallam, mit dédelgettél,
miből még egykor árvák éneke kél –
szegények egyedüli reménye.

Didergő ezüstfű – álmod csodás:
katedrálissá lesz a káromkodás,
bölcs számadássá válik az ének.

S az üzeneted őrizzük szüntelen,
szavad mindünknek mérce és intelem:
„Hogyha élek, hát legszebben éljek.”

Ha jön a jelzés

Messzi csillagok felől
egyszer majd hívnak,
s te csendben elmégy. –

Más nem marad utánad,
csak amit szült az elméd...

Késik az önösszeszedés

Kisgyermek született –
micsoda öröm! Számára
most nyílik ki a világ...

... a nagyszülő előtt
meg lassacskán bezárul,
hisz' már se hall, se lát. –

A nagyvilág egy-egy kis népet
azzal kecsegtet: egyforma joggal
ülhetik körbe Isten asztalát...

Aztán lepisszegik: kushadjon,
csendben húzza meg magát!

Fejünknel már a kard – ölésre kész...
'Országok útjain' nagy a jövés-menés. –